

MISIA

1

2020

BOLÍVIA

TICHÍ
TRPITELIA

KÁNA
V GUARAYOS

OTCOVE
DOMY

ČO JE

KARNEVAL?

SME V TOM
AJ MY

Zachejova
KORUNA

KOHO A ČO
STE PODPORILI

*Drahí čitatelia!
V novom čísle
Vás pozývam
nahliadnúť
do života
konkrétnych
ľudí, ku ktorým
sa dostala Vaša
pomoc, ktorú ste
poslali formou
milodarov
na misie.*

*Dozviete sa,
čo nasledovalo po
napätej politickej
situácii, ale aj
to, aké nástrahy
prináša život
v pralese.*

*Túžim, aby ste
si po prečítaní
časopisu povedali:
„Bože, ďakujem,
že môžem byť
súčasťou diela,
ktoré konáš na
misiách v Bolívii.“*

Ján Piatak

TICHÍ TRPITELIA

Pamätám si na kurz prvej pomoci, ktorý som pred rokmi absolvoval. Povedali nám, že pri autonehode netreba bežať najskôr k tým, ktorí najviac kričia, ale pozeráť sa, či nie je niekto v bezvedomí a kričať o pomoc nedokáže.

Zväčša sa ku chorým dostanem cez príbuzných, ktorí ma zavolajú, aby som im vyslúžil sviatosti. Inokedy navštevujem jednotlivé časti komunít a pýtam sa, kto by chcel prijať pomazanie chorých. Ale čo s tými, ktorí

o pomoc neprosia a potrebujú ju? Poprosil som katechétu, pána Abraháma, aby sme sa v Yotau vydali spolu za ľuďmi, ktorí nikdy o pomoc neprosili. Možno z dôvodu nevládnosti, možno pre iné vierovyznanie alebo akýkoľvek iný dôvod. Mali sme aj stretnutie farskej rady, kde nám členovia dávali odporúčania, koho navštíviť. Najskôr sme chorých chceli spoznať a spísať ich potreby. Následne hľadať spôsob ako im pomôcť a pri druhej návšteve im odovzdať potrebné veci a poslúžiť v duchovnej oblasti, ak bude o to záujem.

Prvým bol Martin Uraeza Yeruaba. Nakoľko slabšie hovoril po španielsky, pán Abrahám mu moje slová tlmočil do indiánskeho jazyka Guarayos. Predstavil som sa mu, pýtal sa

ho ako sa má, čo mu chýba, či sa o neho niekto stará? Martin odvetil, že mu nohy neslúžia ako kedysi. Nemá stabilitu pri chôdzi, no predsa by rád ešte chodil a navštívil svojich priateľov a známych. Povedal, že je katolíkom, ale už roky neprijal žiadne sviatosti.

Apolinar Iraori Chemandua-razi nás voviedol do svojho domu, ktorého múry boli z tehál, vyrobených z blata, a strecha z palmových listov. Tešil sa z našej návštevy. Hovoril, že ako chlapec pomáhal františkánom v kostole. Svoje spomienky nám rozprával sediac na starom roztrhanom matraci, prikrytom rohožkou upletenou z listia.

Keď vošiel katechéta Abrahám do domu, kde ležal Santo Uracori Iraori, ostal zarazený. Na doskách podopretých tenkou palicou ležal nevládny muž, ktorý sa v horúčave chránil pred komármi sieťkou. Santo nám nepovedal nič. Ale v tej chvíli slová ani neboli potrebné.

Mlčky sme zostali chvíľu v jeho dome a počúvali ticho, ktoré priam kričalo o pomoc. Vonku sme stretli jeho sestru

Concepción, ktorá sa práve vracala z nákupu a zvykne sa o neho starať.

Herminio Avaroma Bejarano sedel pri bratovi, ktorý pílił dosky. Keď som ho poprosil, či by sme sa mohli v tichu porozprávať, súhlasil. Dvihol sa, rukou nahmatal drôt nad stoličkou a držiac sa ho kráčaľ k svojmu domu. Ďalší drôt viedol k záchodu. To je jeho svet, v ktorom sa pohybuje bezpečne, nakoľko je nevidiaci. Je vďačný, že sa jeho brat o neho takto postaral, aby nezakopol o dosky, ktoré sú na celom dvore. Pre kožné choroby vydá skoro všetky peniaze na lieky. Na jedlo mu ostane málo.

Tereza Iraipi Yraori je rovnako ako Herminio nevidiaca. Mala dosť veľký

problém komunikovať s nami. Bála sa, že ju chceme zobrať do nemocnice. Jej svet je rovnako malý. Postupne však naberala dôveru a po čase hovorila slobodnejšie, čím si v živote prešla. Uspokojila sa, keď som jej povedal, že jej chceme pomôcť bez toho, aby musela niekde chodiť.

Alberto Sosa Añez vyšiel s ťažkosťami z domu. Ďakoval za manželku a syna, ktorí sa o neho postarajú, ale tiež prosil o nový matrac a paličku na chodenie, o ktorú by sa mohol bezpečne oprieť bez strachu pred pádom.

Pedro Uraeza Yeruaba a Maria Yraori Chemanduarasi sú manželmi už viac ako päťdesiat rokov. V španielčine sa s nimi dohovoriať ťažšie. Hoci nevedia čítať a písať, sú plní optimizmu a vďační, že môžu byť spolu, hoci žijú v skromných podmienkach. Rovnako v dobrom

spomínali na časy, keď v Yotau boli rehoľníci a rehoľníčky z rádu františkánov.

Posledným navštíveným bol Glober Guzman Tanis. Keď som ho videl na starom invalidnom vozíku, spomenul som si na fotografiu z knihy Poklady Čikítanie. Bol na nej chlapec, ktorý sa v dielňach apoštolského vikariátu v Concepción učil rezbárčine. Glober mi potvrdil, že mu ako chlapcovi františkáni pomohli naučiť sa rezbárskemu remeslu. Ukázal mi kríže, svietniky, stojany na servítky, papagáje z dreva, či rámy na obrazy, ktoré vyrobil. Napriek jeho obmedzeniu dokáže vyžiť z toho, čo predá. Priznal však, že by sa veľmi potešil novému invalidnému vozíku.

ale aj lieky, sieťky proti komárom a jedlo. Spolu s otcom Luisom sme im vyslúžili svätú spoveď, pomazanie chorých a Eucharistiu. Viacerí súhlasili s tým, že ich môžeme

Tereze povedal chorý, chudobný človek. Pomyslel som si: „Čo mu chceme hovoriť o Bohu, ak je hladný?“ Bol som na tom, že jedlo mu pravidelne nosí jeho sestra, ako nás informovali na predchádzajúcej návšteve.

Na trhu som kúpil salteñas - tradičné pirohy plnené kuracím mäsom, zemiakmi a omáčkou. Na raňajky, či desiatu si ľudia zvyčajne kupujú jednu salteňu. Keď Santo Uracori dojedol tretiu a v prázdnom sáčku lovil ďalej, doniesol som mu ďalšie dva, tentokrát plnené syrom.

Po porade a nákupoch pre chorých som o pomoc pri opätovnej návšteve poprosil

duchovného otca

Luisa. Chorým sme odniesli čo potrebovali. Najčastejšie zdravotnícke pomôcky, paličky pre slepcov, nové matrace na postele,

navštevovať pravidelne dvakrát za mesiac.

Pri návšteve Santa Uracori položil otec Luis zvyčajnú otázku: „Chcete sa vyspovedať a prijať Eucharistiu?“ Santo odpovedal „nie“. Rešpektujúc jeho rozhodnutie sme mu odovzdali nakúpené veci a rozlúčili sa. Pri našom odchode prerušil ticho a zašepkal. „Som hladný“. Jeho slová boli pre mňa niečo, ako „žiznim“, ktoré Matke

Poviem Vám úprimne, veciam, ktoré dostal, sa potešil a budú mu slúžiť dlho. Ale blažený úsmev prišiel až potom, keď sa dosýta najedol. Jeho srdce sa otvorilo. Spolu sme sa pomodlili a prijal pomazanie. Od tejto udalosti navštevujem chorých aj s chlebom. V oblasti Guarayos je najviac ľudí chorých na AIDS a Denge, chorobou spôsobenou komármi, na ktorú nie sú lieky.

KÁNA

V GUARAYOS

Z Yotaú sa teraz presunieme do El Puente. Pri kostole je farská miestnosť a okrem nej ďalšie tri triedy, kde bývajú každý týždeň katechézy pre prvoprijímajúce deti, birmovancov, mladých a dospelých. Je v nich však veľmi horúco. Ventilátory sú nedostačujúce a namontovanie klímy by poriadne zaťažilo rozpočet farnosti. Pred každou katechézou všetci posedávajú radšej vonku pred triedami. To ma inšpirovalo k zmene.

Jednoduchý prístrešok, ktorý bol skladiskom a garážou zároveň, som sa rozhodol premeniť na miesto, ktoré by bolo vo farnosti dostupné všetkým počas celého dňa na rôzne akcie a cítili by sa tam príjemne. Znamenalo to v prvom rade urobiť podlahu.

Časť sme urobili z kameňa, aby sa tam v prípade potreby mohli znova zaparkovať autá. Druhú časť sme vykachličkovali.

Tam chceme nechať priestor pre gril. Ďalším krokom bola výmena plechovej strechy, pod ktorou bolo neznesiteľne horúco.

Najkrajším momentom bolo vybrať tému, ktorá by

vyjadrovala účel prístrešku. Vo farnosti často povzbudzujem páry, aby sa zosobášili v kostole a žili s Božím požehnaním. Moju snahu som sa rozhodol odovzdať Bohu cez Máriu. Keď bol Ježiš na svadbe v Káne Galilejskej, práve ona spozorovala, že niečo nie je v poriadku, niečo chýba. Upriamila ľudí na svojho Syna a vyzvala ich, aby s vierou urobili, čo im Ježiš povie.

Farnosť El Puente je zasvätená Panne Márii, Kráľovnej Pokoja. Preto by som jej chcel zveriť aj starosť o nové rodiny vo farnosti. Oslovil som maliara Beto Egueza, ktorý študoval výtvarné umenie v Argentíne. Poprosil som ho, aby nakreslil výjav Kány Galilejskej na celú čelnú stenu. Aby sa ľudia vedeli lepšie vžiť do situácie a predstaviť si tam seba, Betovi som dal za úlohu vsadiť príbeh do prostredia kmeňa Guarayos, v ktorom žijeme.

Priznal sa, že ho práca priviedla k tomu, aby si sadol k Svätému písmu a pozorne

prečítal príbeh prvého Ježišovho zázraku. Ako sám povedal, pri maľovaní sa cítil úplne inak, ako zvyčajne. Hoci

povedal, že to nakreslí do dvoch týždňov, videl som, že to nie je reálne. Už po týždni maľovania povedal, že potrebuje aspoň ďalšie tri týždne. Obraz ho vtiahol do deja a on nemohol odísť od žiadnej postavy bez toho, aby nebol dokončený

každý detail. Pre veľkosť obrazu a otvorenosť prístrešku ho pri práci videli všetci ľudia z ulice.

Jeden večer sa mi zdôveril, ako sa ho dotklo, keď sa ľudia zastavovali, premýšľali nad Božím slovom a niektorí sa aj prežehnávali. Vrael: „Ďakujem Bohu, že môžem namaľovať prvý Ježišov zázrak. Žijem v El Puente pätnásť rokov. Nakreslil som veľa obrazov, ale poviem Vám, že tento je pre mňa vrcholom. Chcem dať do toho všetko.“ Pomyslel som si: To je Božia milosť.

Na obraze sa postupne objavovali ľudia v domácich krojoch, domy so strechou z palmových listov, papagáje, ovocie pralesa a pochúťky z divých zvierat pralesa. Obraz už bol skoro hotový. Bol deň pred slávnostným požehnaním a stále neboli domaľované tváre ženicha a nevesty. Beto povedal, že akosi sa mu v tom nedarí. Usmial som sa a povedal, že možno treba počkať a namaľovať tváre páru, ktorý sa ako prvý v tomto roku bude sobášiť.

V nedeľu po rannej svätej omši, ktorá bola slúžená za dobrodincov, sme šli k vyzdobenému prístrešku s názvom „Svadba v Káne“. Mladí pripravili zábavný program a pohostenie. Myslím, že sa všetci cítili dobre. Všetkých som oboznámil, že aj na toto dielo ste vo veľkej miere prispeli vy, dobrodinci zo Slovenska. S vďakou sme sa za Vás spoločne pomodlili.

Po požehnaní si za stoly sadli deti a hneď začala katechéza pre nich. Birmovanci si salón tiež obľúbili. Po upratovaní kostola si každú sobotu sadneme a máme pohostenie pre všetkých, ktorí prišli. Chýba už len prvý sobáš. Ako prémii som prvému páru sľúbil ako dar pečené prasiatko, ktoré je aj znázornené na obraze.

Nakoľko je priestor v „Káne“ často obsadený, pri hospodárskej budove sme vybudovali garáž na auto. Možno to všetko znie príliš jednoducho, ale rozhodne to tak nebolo. Žijeme prakticky v pralese. To znamená, že všetko sme si potrebovali doviezť z ďaleka, alebo pracne svojpomocne zaobstarať. Kameň, aký sme potrebovali, vám nik neprivezie. Preto som kúpil povolenie na vstup na jeden pozemok. Po náročnom prebrodení rieky sme stúpali cestou, ktorú na Slovensku vidíte, keď sťahujú drevo traktorom. Odstavili sme auto a kráčali na vrch. Tam sme

krompáčom začali odštepovať kusy kameňa. Následne fúrikom odvážali kameň dolu kopcom. Raz som to neudržel a prešiel po kaktuse, ktorý bol na kamennom bloku. Defekt na fúriku nebolo kde opraviť, a tak sme kameň nosili v rukách.

Horúčava a vysoká vlhkosť spôsobovali, že tričká, ktoré sme mali oblečené, boli ako mokrá handra. Nad nami sa vznášal neutíchajúci roj drobných mušiek, ktoré sa snažili vojsť do nosa a uší. Aj keď sme si dávali pozor, každú chvíľu nás uštipol mravec alebo komár. Bolo potrebné sa vyhnúť nejednému hadovi. Škorpióna som dvakrát preniesol na kameni až do auta.

S naloženým autom sa začalo rodeo. Mačetou sme osekávali hrubšie konáre stromov a kládli ich do dier na ceste. Ak by sme sa veľmi naklonili, náklad by nás mohol stiahnuť a prevrátiť. Pred koncom sme potrebovali opäť prebrodiť rieku a doniesť kameň k fare. Vyložiť a začať pracovať.

S drevom to bolo podobné. Hoci tu existujú stolárske dielne, nik nemá drevo dlhšie ako dva metre. Tu sa robia len dvere so zárubňami, posteľe a jednoduchý nábytok. Preto sme si pozháňali pilčíka a s povolením od majiteľa pozemku šli do lesa, spílili strom, orezali, narezali dosky, doniesli, vysušili a až potom mohli začať s konštrukciou strechy.

Verím, že ak každý z nás prinesieme obeť a urobíme všetko, čo je v našich silách, veľa ľudí bude mať z toho úžitok. Som rád, že miestni obyvatelia to vidia a vážia si to. Za celý čas môjho pôsobenia v oblasti Guarayos som nemal jeden prípad, žeby niekto úmyselne poškodil niečo, čo sme urobili.

OTCOVE

DOMY

8

Z farského dvora v El Puente sa presunieme do časti Breča, kde sú na okruhu 125 kilometrov roztrúsené komunity. Sú tu tri kostoly. Najväčší v Nucleo 53. Je pomerne priestranný, dokončený a slúži dobre najväčšej komunite na okruhu. Nakoľko tu nemajú

zvon ani zvonnicu, pred každou omšou chodievame po uliciach a pozývame ľudí na sv. omšu. Minulého roku pribudol do kostola veľký kríž, a maľba poslednej večere a toho roku sme sa rozhodli začať so stavbou zvonice. Muži sa pustili do práce, hoci dažde ich dosť blokovali. Počas každej svätej omše sú milodary, ktoré vyzbierame

určené na kúpu zvona. Hoci nás čaká ešte veľa práce, povzbudzuje nás vedomie, že jedného dňa bude všetkých volať do kostola hlas zvona, ktorý sa bude ozývať do ďaleka.

Druhý kostol sa nachádza na hranici komunit Monte Sinaí a Primer de octubre. Je to hrubá stavba ovakovaná a zastrešená. Zatiaľ je to otvorené, bez okien a dverí. Priestory však využívame každý týždeň. Dnu sme si dali lavičky a mávame tak katechézy a omše. Do tohto kostola je potrebné investovať najviac. Nateraz sa však do toho nepúšťame, hoci sa teším, že aj na to príde čas.

Tretí kostol je v Nucleo 50. Hoci bol postavený ako prvý z troch, nikdy nebol dokončený. Roky sa užíval v provizóriu. Na oknách boli iba sieťky proti komárom, ktoré po rokoch vyzerali ako roztrhané

vejúce záclony. Kostol je prakticky uprostred divočiny. Je chránený len nízkym plotom, a možno aj preto bol viackrát vykradnutý. Dostať sa dnu, znamenalo len prejsť roztrhanou sieťkou na okne.

Vďaka Vaším štedrým milodarom som sa preto rozhodol pustiť do práce na tomto kostole, ktorý je zasvätený svätému Michalovi archanjelovi.

Prvým krokom bolo zhotovenie drevených okien so sklom a ochrannou železnou mriežkou. Na okná sme založili nové sieťky proti komárom. Ani to však nebolo jednoduché. Nevieť, či si viete predstaviť, čo znamená rozhodnutie doniesť do pralesa okná so sklami. Robotníci v aute držali sklá a dávali na ne pozor ako na dieťa v perinke. Pár metrov od kaplnky bol na ceste had, ktorý nám doprial poslednú zastávku pred cieľom.

Birmovancom sa ťažko sústredilo na katechézu, keď videli robotníkov zakladať farebné sklá. Vďaka nim sa do kostola nedostane tak veľa prachu. Ešte väčšiu radosť mali, keď sme začali ukladať na zem kachličky. V čase prác sme mávali sväté omše vonku. Lavičky sme dali do tieňa stromov a ja som mal oltár pod strechou.

Rovnako sme sa pustili do nedokončenej sakristie a hygienických zariadení. Sklad sme prerobili na izbu a za kostolom sme začali budovať náradovňu, kuchynku a garáž. Domáci vidiac novú podlahu hneď chceli všetko umývať.

Veriacim som pri každej svätej omši hovoril, že táto veľká zmena je vďaka Vašej pomoci – dobrodincom zo Slovenska. Spoločne sme sa za Vás modlili. Viaceré rodiny prišli robiť pomocné práce, navarili robotníkom obed alebo ak nemohli prísť, požičali aspoň pracovné nástroje.

Najlepšie bolo, keď sme potrebovali motorovú pílu. Jedna rodina nám ju síce ochotne dala, ale ani po hodine všetkých skúšok sa nerozbehla. Povedal som si: Tu stratíme celý deň,

idem hľadať druhú. Rodina v susedstve mi ju dala so slovami: „Ale veľmi nefunguje.“ Mali pravdu. Fungovala chvíľu. Vtedy birmovanec Manuel povedal: „Veď môj strýko

Walter má pílu!” Tak ju doniesol. Samozrejme, nefungovala. Všetci sme krútili hlavami ako osadíme stĺpy, ktoré sme mali len dva, a potrebovali sme štyri. Bez prerezania to predsa nejde. Modlil som sa, žehnal ľudí i nástroje a čas bežal...

Prešlo skoro pol dňa a my sme nič neurobili. V tom dostal verný robotník Elizeo skvelý

nápad. Poskladať z troch jednu. A predstavte si, podarilo sa. Práca sa rozbehla. Ja som šiel s jednou rodinou hľadať kamene. Ukázali mi nové cesty v pralesi. Zvedavá opica si nás prezerala z koruny stromu a neodbehla ani keď sme sa priblížili. Nechala sa odfotiť. Papagáje preletovali v pároch a deti mi hlásili: „Pozrite, tu sú červené a tam modré“. Vďaka všetkým dobrovoľníkom, ktorí nám prišli pomôcť, bolo večer vidieť, že sa urobil kus práce. V ďalšie dni sme založili novú vstupnú bránu a opravili príjazdový mostík.

O pár mesiacov nás čaká prvé sv. prijímanie a birmovka. Verím, že to bude pekná slávnosť, kde sa budú všetci cítiť dobre. Veď budú v dokončenom dome svojho Otca.

ČO JE KARNEVAL?

V škole si deti nacvičujú tance, a potom ich po večeroch skúšajú na malom námestí. Mládež a dospelí ozdobujú vozíky listami z paliem, banánmi, jukou a tradičnými nástrojmi nacvičujú každý rok rovnaké piesne. Všade je radosť. "Skarnevalieva sa".

Mestský úrad vyhlasuje ako každý rok súťaž o Kráľovnú karnevalu. Najlepší budú ocenení darmi i finančnou odmenou. Každá skupina sa snaží zladať výzdobu, tanec, hudbu a oblečenie čo najlepšie, aby oslovili divákov i porotu. Večer sú všetci zoradení na ulici pred námestím a čakajú, kedy budú môcť urobiť dojem. Zväčša vozíky ťahajú autá, ktoré sú tiež tematicky ozdobené. Nezriedka je to aj traktor, ktorý nepôsobí nijak rušivo, nakoľko je na vlečke aj kopec produktov z poľa.

Na druhý deň dostáva karneval inú podobu, ktorej sa ratolesti učia od mala. Deti spolu s učiteľmi idú po ulici, pískajú na rozhodcovských písťalkách, pokrikujú a tancujú. Dievčatá majú zapletené vlasy do mnohých drobných vrkôčikov a chlapci striekajú penu, alebo vodu. Večer sa pridávajú dospelí, tancujúc s plechovkami piva. Do vody, ktorou sa olievajú mnohí primiešavajú tmavé farby. Vytvárajú sa „gangy“, ktoré hrajú prestrelky.

Nakoľko v tieto dni nik zázračne neumiera ani nehľadá duchovnú pomoc, rozhodujem sa využiť čas na nutné nákupy a návštevu poľského kňaza Šimona vo veľkomeste Santa Cruz. Viacerí ma odhovárajú, že nič nekúpim. Ja sa však odhodlávam pre nové dobrodružstvo. Autobus viackrát schádza z cesty a chodí po uličkách miest, keďže hlavná cesta je zablokovaná oslavujúcimi a hudobníkmi. Po výraznom meškaní sa predsa dostávam na autobusovú stanicu. Odtiaľ idem hromadnou dopravou iba pár ulíc, lebo centrum mesta je uzatvorené.

Som v Bolívii skoro päť rokov, ale počas karnevalu som priamo v centre Santa Cruz prvýkrát. Nespoznávam ho. Obchody,

výklady a hlavne stĺpy sú obalené čiernou ochrannou fóliou alebo novinovým papierom. Tam, kde tak majitelia neurobili, je všetko zamazané farbou, alebo odtlačkami rúk na stenách. Nakoľko celé fasády domov sú zakryté, ľahko stratíte

orientáciu, kde vlastne ste. Všade je veľa odpadu, vo vzduchu cítiť pivo a moč. Vidím, že v centre toho ozaj veľa nenakúpim. Rozhodujem sa pre hromadnú dopravu. Autobusy, taxíky, ale aj osobné autá si majitelia sami natreli blatom z praktického dôvodu. Ak ich oblejú farbou, budú mať podstatne menej práce s jej odstraňovaním.

Prenocujem na fare u Šimona a ráno sa vyberám do obchodov, ktoré mi odporučil. Mesto ešte spí. V búde s bankomatom leží skupinka malých chlapcov, ktorí naberajú sily do novej oblievačky. Pod schodami domu leží ďalší. Jeden párik strhol čierny igelit, ktorý chránil výklad obchodu a zakryl sa ním. Našťastie, odporúčené obchody sú otvorené, a tak kupujem všetko potrebné.

Problém nastáva po príchode na autobusovú stanicu. Dozvedám sa, že na tretí deň osláv býva celý komplex uzavretý a nepremáva

žiadna linka. Prepravcovia tak robia na základe skúsenosti z predchádzajúcich rokov, nakoľko býva v tento deň veľa dopravných nehôd spôsobených jazdou pod vplyvom alkoholu.

Čo teraz? Pýtam sa seba. Neverím, že nik nechce cestovať. Motám sa po ulici pri stanici. Vtom vidím jeden autobus s nápisom Guarayos. Opýtam sa: „Naozaj idete do Guarayos?“ Šofér odpovedá kladne a vyzerať ďalších cestujúcich. Robíme jeden okruh okolo stanice, pozbierame ďalších odvážlivcov a smerujeme domov. Doma vo farnosti mi nik nechcel veriť, čo všetko som kúpil v čase karnevalu.

Som rád, že toho roku naplánovali karneval pred popolcovou stredou. Niekedy však býva aj v týždni po a nik s tým nedokáže pohnúť. Chcem pochváliť mojich farníkov, že naozaj s krížom na čele v deň Popolcovej stredy sa fašiangy skončili.

SME V TOM AJ MY

Ako to vyzerá u vás? Pýtajú sa ma viacerí zo Slovenska. Počet nakazených chorobou Covid-19 bolo na Slovensku sedem, zatvárali sa školy a padlo rozhodnutie neslúžiť sväté omše. V Bolívii vtedy nebol potvrdený aj jeden prípad nákazy. Správy, zo šírenia nákazy v celosvetovom meradle sa mi zdali v porovnaní s pokojným životom v Bolívii ako z apokalyptického filmu.

A potom to prišlo. Auto som mal naložené kachličkami, vracal som sa na svätú omšu a vtom ma zastavil rozrušený policajt. Vy ste kňaz? Pýta sa ma. Áno, odpovedám. Kedy zatvárate kostol?

Prečo? Pýtam sa nechápavo. „Veď sme v tom aj my! Už prišiel Coronavírus.“

Cestou domov som spomínal, ako sme pred pár hodinami pri jedle v komunite Lagunillas s členmi kmeňa Quechua jedli obed a bolo pri tom skoro všetko nehygienické. Ako sme boli natlačení v aute desiatí a na otvorenej časti ich bolo dvadsať detí spolu s riaditeľom. Ako sme si podávali ruky na znak pokoja počas požehnania každého domu v komunite. Ako nechceli, aby som im pochoval zosnulého, a chceli ešte jesť, hoci sa mŕtvolný pach nepríjemne šírila. Tak to všetko sa už asi bude musieť naozaj zmeniť, vravím si.

V pondelok desiateho marca správy priniesli informáciu o „krížovej ceste“ ženy v Bolívii,

ktorá mala potvrdený nový Coronavírus a nechceli ju prijať v siedmich nemocniciach. Vo štvrtok poobede vyšlo nariadenie o okamžitom zatvorení všetkých škôl a zrušení letov z a do Európy. V piatok som bol navštíviť komunity v pralese. Pýtam sa pani či vie, prečo deťom zrušili vyučovanie? Ona odpovedá: „Lebo príde ten koronavírus.“ Hovorím si,

pani je informovaná, ale ako príde vírus do pralesa? Volám katechétovi, že z nariadenia otca biskupa sa rušia aj katechézy k príprave prvého prijímania a birmovancov. On mi odpovedá, že dobre, lebo viacerí žiaci už vycestovali do Santa Cruz. No super, vravím si. Išli presne tam, kde sa potvrdila jeho prítomnosť, takto si ho ozaj dovlečú až domov.

V sobotu ma informovali, že v Yotau sa jedno dievča vrátilo z nemocnice a necítila sa dobre, zvracala. Ona sama ostala prestrašená, lebo bola v nemocnici San Carlos, kde prijali pacientku s potvrdenou chorobou Covid-19. Keď sa to dopočuli ľudia, zhŕkli sa a dali dievčaťu ultimátum. „Bud' odídeš, alebo ťa upálime.“ Musela to riešiť polícia. Privolaný lekár povedal, že dievča nepreukazuje symptómy nakazenia vírusom.

V komunitách som v nedeľu rozdal všetkým ľuďom po omši rúška a do každej rodiny dezinfekčné mydlo. Jedna staršia indiánka nepochopila, čo sa to vlastne deje, a po mojom poučení sa znova pýta vnuka, držiac rúško za gumičku: „Na čo to vlastne je?“ „To je na uši!“, odpovedá vnuk. Keď sa babka stále nevie vymotať, vnuk pokračuje: „Gumičku si dáš na uši, aby ti rúško zakrývalo ústa.“

Chúďa, babka, vyzerala stále neisto. Vnuk ju preto utešoval. „Celý svet to zháňa“. „Toto?“, pýta sa babka. „Áno!“ Bud' to nemajú alebo to draho predávajú.“ Vtedy sa babke tvár rozjasnila a s vnukovou pomocou si nasadila rúško.

Čakal som, že si ho ako ostaní, dá po chvíli skúšky dole, ale nestalo sa. Preto jej vravím. Teraz si dajte rúško dole. To máme pre prípad, keď budete cestovať niekde preč z domu. Myslím, že pani som dostal znova do situácie, keď nevedela čo si myslieť. Keď mala konečne to, čo chcel celý svet, mala si to dať dole.

Pri východe z kostola po omši v ďalšej komunite, rovnako všetci vychádzali s rúškami a mydlami. Istý starší indián povedal: „Teraz budeme všetci doktori, či ako?“ „Nie!“, odpovedám. „Rúško z vás doktora nespraví. Rúško vám len pomáha v boji proti vírusom.“

Vrátil som sa a kňaz Radek mi poslal správy, že v Santa Cruz od pondelka po tretej hodine popoludní nemôže byť vonku nik. Podniky musia skončiť do 14.00 hod. Trhy môžu byť otvorené len tri dni v týždni doobeda. Počas dvoch týždňov nik nevstúpi ani nevystúpi z mesta.

Bola to falošná správa. Platilo to pre Oruro. Karanténa

prišla do Santa Cruz o tri dni neskôr a na ďalší deň aj k nám do farnosti v Yotau a El Puente.

Všetko sa to zomlelo rýchlo. O to radšej som bol, že ľudia v pralesi už dostali základné poučenie a materiál. O pár dní došlo k úplnej karanténe v celej krajine.

Úprimne povedané, vždy som túžil pomáhať ľuďom vo chvíli, keď je to priam nemožné alebo na prahu do večnosti. Som Bohu vďačný, že môžem byť kňazom a byť pri ľuďoch, keď ide o to najdôležitejšie a majú urobiť rozhodnutia, ktoré ich budú sprevádzať do večnosti.

Zachejova KORUNA

Vo farskej záhrade v El Puente je veľký strom. Mnohí ho majú radi, lebo je ich dlhoročným spoločníkom. Pripomína im pekné chvíle ktoré tam zažili v čase mladosti. Z jeho koruny sa ozýva stále spev vtákov. Je tak veľký, že počas celého dňa, poskytuje tieň na oddych pre viacerých ľudí. Aj mňa oslovil.

zmenil na pomoc, prostriedok pri záchrane. Zachej iba zo stromu videl toho, koho dole nevidel. Dole mu zrak padal iba na peniaze. Na strome sa zmenil a zo stromu zišiel nový Zachej.

Bolo to pred polrokom, štvrtého novembra. Končili sme prácu dňa a ja som sa unavený pozeral, ako strom zachytáva posledné lúče slnka. Spomenul som si na slová z nedele: „A tu muž, menom Zachej, ktorý bol hlavným mýtnikom a bol bohatý, zatúžil vidieť Ježiša, kto to je, ale nemohol pre zástup, lebo bol malej postavy. Bežal teda napred a vyšiel na planý figovník, aby ho uvidel, lebo práve tade mal ísť“ (Lk 19, 2-4).

Strom, si v súvislosti v bibliu ľudia spájajú často s Adamom a Evou. Ale strom, ktorý sa spájal s pokušením, sa v živote Zacheja

Povedal som si: „A čo tak dať ľuďom možnosť zažiť to?“ Píšem ľuďom, lebo tým nemyslím len deti a mládež, ktorí sa radi škriabu po všetkých stromoch. Rozhodol som sa preto pre „Zachejovu vyhlíadku“. Urobiť hore v korune stromu miesto, kde by bezpečne vyšiel aj dospelý či starší človek a mal priestor a čas porozmýšľať. Nad sebou, nad svetom, nad tým, čo mu hovorí Boh. Dať mu možnosť premeny. Aby sa dole vrátil nový človek.

Dole pod stromom sme vybuodovali z kameňa dvanásťmetrovú lavičku,

ktorá pripomína hada. Je to symbol začiatku pádu nielen Adama a Evy, ale každého jedného z nás. Ten, kto sa však rozhodne stúpiť na hlavu hada, bude zároveň stáť na prvom stupienku schodov na Zachejovu vyhlíadku. Výstup je robený formou mlynárskych schodov. Hore je pohodlná lavička a priestor dva krát dva metre, kde sa v prípade potreby zmestí aj stan.

Pre mňa osobne je vyhlíadka neopakovateľným miestom.

Vždy keď na ňu vyjdem, zažijem niečo iné.

Je to len pár metrov nad zemou, ale už pri každom výstupe cítim,

ako zanechávam niečo zaťažujúce a pozerám sa na všetko inými očami. Rád si tam pripravujem kázne alebo sa modlím breviár.

Myslím, že z času na čas každý z nás potrebujeme taký Zachejov strom. Potrebujeme dobrovoľne, ba s túžbou zanechať všetko, čo sme si mysleli že je potrebné a nevyhnutné a vojsť do koruny stromu. Ak odtiaľ uvidíme ako správne usporiadať naše hodnoty života, nebudeme sa chcieť vrátiť k predchádzajúcemu životu. Nebudeme chcieť, aby bolo všetko ako predtým. Veď Zachej povedal: „Pane, polovicu svojho majetku dám chudobným a ak som niekoho oklamal, vrátim štvornásobne.“

Keď sa Zachej štvrel do koruny stromu, ani netušil, čo mu tá dobrovoľná izolácia od ľudí prinesie. Jeho život predtým bol ako planý figovník. Pán mu dal čas na zošľachtenie a dozretie. A Zachej to dal. Pán ho odtrhol ako zrelé ovocie. Som presvedčený, že Boh nám ako starostlivý záhradník dopraje čas, aby sme boli pripravený na odtrhnutie.

Chcem povzbudiť všetkých, aby sme čas karantény využili ako Zachej. Nevychytajme Pánovi, že tá naša karanténa nie je dobrovoľná. Netúžme, aby všetko rýchlo

prešlo a my by sme sa mohli vrátiť k nášmu starému životu. Využime „čas korony“, pripravme sa. Lebo aj nám Pán chce povedať: „Pod' rýchlo dolu, lebo dnes musím zostať

v tvojom dome!“ a „Dnes prišla spása do tohto domu“ (Porov. Lk 19, 5.9).

KOHO A ČO STE PODPORILI

Drahí čitatelia. Okrem spomenutých vecí v článkoch Vaše finančné milodary boli použité na tieto účely:

1. Podporu komunit postihnutých požiarom, jedlo pre hasičov a dobrovoľníkov

2. Nákup Biblií a kníh pre prvoprijímajúce deti, birmovancov, katechetov

3. Nákup pracovného náradia: vrtačka, brúska, píla, kosačka, vopka, metly

4. Nákup mikrofónov, káblov, ozvučenia

5. Nákup kancelárskych potrieb
6. Pomoc chorým formou príspevku na prepravu k lekárovi, príspevok na lieky, operácie, pohreb

7. Nákup tehál, cementu, piesku

8. Starostlivosť o auto, ktorým navštevujem komunitu v pralese – výmena oleja, opravy, defekty, benzín, časť peňazí bola odložená na šparenie na nové auto

9. Zaplatenie pracovníkov, ktorí vykonávali práce murára, tesára, zvarača, inštalatéra,

elektrikára, záhradníka, upratovačky, maliara, mechanika

10. Podpora fyzioterapeuta kúpou rehabilitačného lôžka

11. Zhotovením sôch z dreva na ozdobu kostola a zaplatenie umeleckého maliara

12. Kúpou stromov a kvetín

12. Liturgické knihy, hostie, víno, sviece.

**Milodary slovenských
dobrodincov na misie v Bolívii
za obdobie od 8.júna 2019
do 23. marca 2020:**

Banov	50,-
Bratislava	100,-
Bystrany	230,-
Dolný Kubín	200,-
Hincovce	135,-
Hrboltová	410,-
Matejovce pri Poprade	140,-
Misijný ples PMD	2350,-
Olcnavá	1515,-
Oravská Polhora	2435,-
Poprad	750,-
Spišská Nová Ves	565,-
Spišská Teplica	130,-
Stará Lesná	320,-
Svinia	50,-
Vážec	84,-
Veľká Lomnica	1420,-
VŠ Sv. Alžbeta	5000,-
Vydrník	700,-
Záhradné	20,-
Ostatní	360,-
Katolícke noviny - čitatelia	7005,-
Príjmy spolu	23.969,- €
Výdaje spolu	19.785,- €

ĎAKUJEME!

Maľovanie v Yotau

Odpust v El Puente

FOTOGALÉRIA

Ondrej Pešta s birmovancami

Návšteva reholných sestier

Krížová cesta v Yotau

Sviatosť birmovania

Deň farmárov

Katechéta pri vyučovaní

Milí priatelia! Ak by ste vnímali, že chcete podporiť misijnú činnosť, pastoraáciu alebo chudobných vo farnostiach El Puente a Yotau, môžete tak urobiť prostredníctvom bankového účtu: IBAN SK080900000000522512863.